

קובץ מפרשים החדש על גיטין פ"א ופ"ב

ה"ל ע"י

ממלכת התורה 'עוז והדר'

בנשיאות אדמ"ר הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א

אבדק"ק 'באר משה' מאנסי יע"א

עורך ראשי

רבינו הגה"צ יהושע לייפער שליט"א

עורך אחראי

הרב יעקב שמריהו סיגלר

מנהל המערכת

הרב אהרן מרגליות

עורכים ומבקרים וחברי המערכת:

הרב יורטן אייזנשטיין   הרב יוחנן אייזנשטיין   הרב אברהם יעקב איצקוביץ   הרב דוד אקער   הרב יעקב אקער
הרב רנוך הינך ארנר   הרב יעקב בירנצווג   הרב יעקב יצחק ברנדמיר   הרב יוסף פסח גפנר   הרב יעקב לורכיץ
הרב משה הלוי   הרב יעקב ווייס   הרב אפרים זאלץ   הרב הרב אברהם יודלביץ   הרב משה יפה   הרב יצחק כהן
הרב משה לייב לוי   הרב יחיאל לייפער   הרב יהודר סבינר   הרב ישע"י סלנט   הרב משה יהודה פישל
הרב משה אורי פרידנט   הרב אוריאל קוקיס   הרב משה יריאל ראטה   הרב ישכר מרדכי ראנד   הרב יוסף יצחק רבינוביץ
הרב משה ריזנבוים   הרב משה יוסף שטרן

עריכת המבוא: הרב יוסף מיכאל יוסקוביץ

היות ומושקע במהדורה חדשה זו חן רב וגיעה רבה, לכן עפ"י דין תורה ולהבדיל עפ"י חוקי הזכויות בכל המדינות אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה אפילו חלק מספר זה, כולל הצורנים, הביאורים וההערות, וההוספות החדשות התיקונים, ומראי מקומות, ושארית ישראל לא יעשו עולת

להערות ותיקונים. פקס 5382757-02 או ת.ד. 5240 ירושלים
כתובת אימייל: y6840044@gmail.com

כל הזכויות שמורות

COPYRIGHT ©2021

Rabbi Y. Leifer

8 Truman Ave

New Square, N.Y. 40977

נדפס על נייר חר"ל שאין בו חשש חילול שבת

נדפס בארץ ישראל

Printed in ERETZ ISRAEL

עיצוב ועימוד: מ. שיינברגר

025456428v@gmail.com

כריכה שערים ופירוץ: גילדנרף

מפת דורות הראשונים והאחרונים: יוסקוביץ/קרויזר

רשימת החיבורים בכרך זה

אוצר הראשונים

בית הבחירה להמאירי לרבינו מנחם ב"ר שלמה ז"ל לבית מאיר	תוס' הרא"ש לרבינו אשר ב"ר יחיאל ז"ל	תורת הרמ"ה לרבינו מאיר ב"ר סודרוס הלוי אבולעפיה ז"ל
חידושי הר"ן לרבינו נסים ב"ר ראובן גירונדי ז"ל	רבינו קרשקש לרבינו קרשקש ויזאל ז"ל	חידושי הרמב"ן לרבינו משה ב"ר נחמן ז"ל
נימוקי יוסף לרבינו יוסף ב"ר דוד חביבא ז"ל	המיוחס לריטב"א לחד מתלמידי הרשב"א	חידושי הרשב"א לרבינו שלמה ב"ר אברהם בן אדרת ז"ל

ילקוט ראשונים

מירוטנבורג	רבינו יונה	פיהמ"ש לרמב"ם	כלבו	אגודה
שו"ת מהרי"ק	רבינו ירוחם	פירוש הרא"ה	כסף משנה	אור זרוע
שיטה מקובצת	רבינו פריחה	פירוש הרא"ש	כפתור ופרח	ארחות חיים
תולדות יצחק	רדב"ז	פירוש הראב"ד	כתוב שם להראב"ד	בה"ג
תוס' הר"ש	רייף	פירוש רבי אברהם אב"ד	מגיד משנה	בית הבחירה להמאירי
תוס' הרא"ש	רמב"ם	פירוש רבינו אברהם מן ההר	מהר"ח אור זרוע	בית יוסף
תוס' הרי"ד	רשב"ם	פירוש רבינו אפרים עה"ת	מהר"ם חלאווה	בעל הטורים
תוס' חד מקדמאי	רשב"ץ	פירוש רבינו יצחק קרקושא	מחזור ויטרי	בעלי התוס' עה"ת
תוס' ישנים	שו"ת הרי"י מיגאש	פירוש ריבב"ן	מלחמות ה'	דרכי משה
תוס' רבינו	שו"ת הר"ן	פסקי הרא"ש	מרדכי	האגודה
תוס' שאנץ	שו"ת הרא"ש	פסקי הרי"ד	נמוקי יוסף	האגור
תוספות טוץ	שו"ת הרדב"ז	פסקי הרי"ד	סדר הגט	הגהות אשר"י
תוספות רבינו פרץ	שו"ת הרי"ד	פסקי הרי"א ז'	סמ"ג	הגהות הרמ"ן
תורת האדם להריב"ן	שו"ת הרי"ף	פסקי ריא"ז	סמ"ק	הגהות מיימוניות
תורת הבית להרשב"א	שו"ת הריב"ש	ר' יצחק קרקושא	ספורנו	הגהות רבינו פרץ
תלמיד הרשב"א	שו"ת הריטב"א	ר"י בן מלכי צדק	ספר הישר	הלכות גדולות
תקון סופרים	שו"ת הרמב"ם	ר"י מיגאש	ספר המאור	הלכות מקוואות
תיומת הדשן	שו"ת הרמב"ן	ר"י קורקוס	ספר המאור	למרדכי
תשובות גאוני מזרח ומערב	שו"ת הרשב"א	ר"ש	ספר המכריע	הלכות קטנות
תשובות גאוני קדמונים	שו"ת הרשב"ץ	רא"ם	ספר המנהגות	להרא"ש
תשובות הגאונים	שו"ת זכרון יהודה	ראב"ן	ספר המנהיג	המפרש במקום הנגיד
תשובות הגאונים החדשות	שו"ת מהרי"י בן לב	ראב"ה	ספר הנייר	משנה
תשובות הגאונים שערי צדק	שו"ת מהרי"י ברונא	רב נסים גאון	ספר העיטור	השגות הראב"ד
תשובות חכמי פרויבניצה	שו"ת מהר"ם מינץ	רבי אליהו מזרחי	ספר הערוך	חידושי הר"ן
תשובת רבינו יואל	שו"ת מהר"ם מינץ	רבינו אשר מלוניל	ספר התרומה	חידושי הריטב"א
	שו"ת מהר"ם	רבינו חננאל	ספר התרומות	חידושי הרמב"ן
		רבינו יהונתן מלוניל	ספר יראים	חידושי הרשב"א
			עזרת נשים	טור
			עליות דרבינו יונה	יד רמ"ה

אוצר האחרונים

פני יהושע

לרבינו יעקב יושע ב"ר צבי הירש פולק ז"ל

מנחת נתנאל

לרבינו נתנאל ב"ר נפתלי צבי וייל ז"ל

ציון לנפש חיה [צל"ח]

לרבינו יחזקאל ב"ר יהודה סג"ל הלוי לנדא ז"ל

חידושי הפלאה

לרבינו פנחס ב"ר צבי הירש הורוביץ ז"ל

ברוך שאמר

לרבינו ברוך טעם ב"ר יהושע יחזקאל פייבוש תאומים-פרנקל ז"ל

תורת גיטין

לרבינו יעקב ב"ר יעקב משה לוברבוים מליסא ז"ל

חידושי רבי עקיבא איגר

לרבינו עקיבא ב"ר משה גינז איגר ז"ל

חתם סופר

לרבינו משה ב"ר שמואל סופר ז"ל

חידושי הרי"ם

לרבינו יצחק מאיר ב"ר ישראל אלטר מגור ז"ל

חידושי הגר"ח

לרבינו חיים ב"ר יוסף דוב סולוביצ'יק ז"ל

חידושי רבי שמעון שקאפ

לרבינו ר' שמעון יהודה ב"ר יצחק שמואל הכהן שקאפ ז"ל

ילקוט האחרונים

חידושי מהר"י בן לב

לרבינו יוסף בן לב ב"ר דוד ז"ל

חידושי מהרש"ר

לרבינו שלמה הכהן ב"ר אברהם ז"ל

מעשה חייא

לרבינו חייא רופא ז"ל

הבונה (על עין יעקב)

לרבינו יהודה אריה ממודינה ב"ר יצחק ז"ל

מאור עינים

לרבינו יאשיהו פניטו ב"ר יוסף ז"ל

חידושי הרב

לרבי ברוך אנג'יל ז"ל

גופי הלכות

לרבינו נסים שלמה אלגאזי ב"ר אברהם ז"ל

תאווה לעינים

לרבינו נסים שלמה אלגאזי ב"ר אברהם ז"ל

ראש משביר

לרבינו משה בירדוגו ב"ר אברהם ז"ל

אור יקרות

לרבינו מאיר יצחקי ב"ר עמנואל ז"ל

זרע יצחק

לרבינו יצחק לומברוזו ב"ר יעקב ז"ל

יד אהרן

לרבינו אהרן אלפאנדרי ב"ר משה ז"ל

למנצח לדוד

לרבינו דוד פארדו ב"ר יעקב ז"ל

מור דרוך

לרבינו מרדכי עטייה ב"ר יצחק ז"ל

ככר לאדון

לרבינו חיים יוסף דוד אזולאי ב"ר רפאל

יצחק זרחיה ז"ל

מראית העין

לרבינו חיים יוסף דוד אזולאי ב"ר רפאל

יצחק זרחיה ז"ל

פתח עינים

לרבינו חיים יוסף דוד אזולאי ב"ר רפאל

יצחק זרחיה ז"ל

בית מאיר

לרבינו מאיר ב"ר יהודה לייב פוזנר ז"ל

רב דגן (הלוי)

לרבינו יצחק הלוי ז"ל

גרש ירחים

לרבינו אריה לייב צניץ ב"ר משה אייבשיץ

ז"ל

חלב חטים

לרבינו יצחק חי טייב ז"ל

משמרות כהונה

לרבינו אברהם ב"ר יצחק חי הכהן ז"ל

גור אריה

לרבינו מסעוד צ'רמון ב"ר יהודה ז"ל

עיני כל חי

לרבינו חיים פלאגי ב"ר יעקב ז"ל

זרעו של אברהם

לרבינו אברהם חגי'אני ז"ל

אברהם את עיני

לרבינו אברהם פלאגי ב"ר חיים ז"ל

יפה לעינים

לרבינו רחמים נסים יצחק פלאגי ב"ר

חיים ז"ל

עין יפה

לרבינו רחמים נסים יצחק פלאגי ב"ר

חיים ז"ל

בניהו

לרבינו יוסף חיים ב"ר אליהו ז"ל

בן יהודיע

לרבינו יוסף חיים ב"ר אליהו ז"ל

שלמי תודה

לרבינו רבי שלמה ב"ר דוד דאנה ז"ל

אפיקי ים

לרבינו יחיאל מיכל ב"ר מרדכי יונה רבינוביץ

ז"ל

אבני נזר

לרבינו אברהם ברבי זאב נחום בורנשטיין

מסוכטשוב ז"ל

מכתב מפרשים המפניקל

עוז והדר

מסכת גיטין
פרק א-ב

אוצר הראשונים

חיבורי הראשונים ז"ל ערוכים ומסודרים יחדיו
סביב הגמרא מעשה אומן

בחלק זה כללנו את חיבורי הראשונים דלהלן:

לרבינו משה ב"ר נחמן ז"ל	חידושי הרמב"ן
לרבינו שלמה ב"ר אברהם בן אדרת ז"ל	חידושי הרשב"א
לרבינו אשר ב"ר יחיאל ז"ל	תוס' הרא"ש
לרבינו קרשקש וידאל ז"ל	חידושי רבינו קרשקש
לחד מתלמידי הרשב"א ז"ל	המיוחס לרשב"א
לרבינו מנחם ב"ר שלמה ז"ל לבית מאיר	בית הבחירה להמאירי
לרבינו נסים ב"ר ראובן גירונדי ז"ל	חידושי הר"ן
לרבינו יוסף ב"ר דוד חביבא ז"ל	נימוקי יוסף

[ב] **המביא גט ממדינת הים**. פי' תנא בארץ ישראל קאי, ומקום רחוק משם קרי מדינת הים כדאמתר בעלמא (שבועות מא:). פרעתין בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים, דאילו היה פירוש ממדינת הים כל חו"ל כמו שרבינו שלמה ז"ל (רש"י ד"ה המביא) מפרש, קשיא הא דאמר ר"ג אף המביא מן הרקם ומן החגר, דמשמע דלתנא קמא הני לא צריך והא מחוצה לארץ הו':

ר"ג אומר אף המביא מן הרקם וכו'. נראה דרקם וחגר לאו היינו קדש וברד (בראשית טו יד) כמו שנראה מפירוש רש"י (ד"ה רקם), ואע"פ שתרומתו אונקלוס כן, הנהו אחריני ניהו, שהרי קדש וברד מארץ ישראל היו כמו שמפורש בספר יהושע (עיי"ש כ ז), ובמס' מכות (י). אמרינן דתרי קדש הו', ומיהו תרווייהו מא"י הו' אלא דחד עיר מקלט וחד לא, ואף אנו נאמר שהיו ג' ואחד בחו"ל, וכן חגר, וליכא למימר דרקם זהו קדש שבגבול עשו כדכתיב (במדבר כ טו) והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך, דא"כ היכי אמרינן (לקמן ד.) דסמוך לארץ ישראל, הא מרחק טובא, ועוד דכתיב (במדבר לד א) והיה לכם פאת נגב ממדבר צין על ידי אדום, וקדש במדבר צין דכתיב (במדבר כ א) ויבאו כל העדה מדבר צין וגו', והיאך שנינו מרקם למזרח ורקם כמזרח, אלא היינו דכתיב ביה בין קדש ובין שור (בראשית כ א) ומתרגמינן בין רקם ובין חגרא, ויש אומרים הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל ואימר הנך הו' מאותן שלא כבשום עולי בבל, ומשום הכי לא היו בקיאים ולא מצויין לקיימו אלא כחוצה לארץ היו:

מאשקלון לדרום וכו'. אף זו קשה שהרי אשקלון מארץ ישראל היה, דכתיב בשופטים (א יח) וילכוד יהודה את עזה ואת גבולה ואת אשקלון ואת גבולה, וכתיב ביהושע (יג ג.) חמשת סרני פלשתים האשקלוני והאשדודי, אנכי אורישם מפני בני ישראל רק הפילה לישראל בנחלה, וכן בעכו ששינו עכו כצפון קשיא דכתיב (שופטים א לא) אשר לא הוריש את יושבי עכו ומשמע שמא"י הוה וכדאמרינן במס' חולין (ד.) ומי איכא למ"ד בית שאן לאו מא"י הוה, והא כתיב (ע"י שופטים א כו) מנשה לא הוריש את בית שאן, וכי תימא שלא כבשוה עולי בבל, אלא אמר בשלהי מס' כתובות (קכב.) ו' אבא מנשק כיפי דעכו, אלא קדישה. איכא למימר סבירא להו קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ולפיכך היתה חביבה עליהם, אבל לענין גיטין כיון שלא כבשום אינם בקיאיין לשמה ולא מצויין לקיימו דלא שכיחי בתי דינין, ואי נמי סבירא להו לא קדשה לעתיד לבא לענין תרומות ומעשרות, חביבא עלייהו, דהא איכא דאמרי (ע"י יבמות פב.) קדושה שלישית יש להם, ואע"כ ארץ ישראל בחיבתה היא עומדת ובקדושתה לענין ישיבתה ודירתה.

ויש אומרים ד"ה בתוס' ד"ה ואשקלון עכו חציה בארץ ישראל וחציה בחו"ל, והיינו דאמרינן בפרק מי שאחזו (לקמן עו.) דעכו לאו במדינת הים קיימא, ואיתמר נמי התם כי הו' מפטרי רבנן מהדדי בעכו הו' מפטרי משום שאסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ, וכן מפורש בירושלמי (פ"א ה"ב - ד.) דגרסינן התם המוכר עבדו לעכו יצא לחירות ר' ישמעאל ברבי יוסי בעי ואפילו מעכו לעכו, ואתיא כ"י דמר ר' יעקב בר אבא, מן תרין עובדי דרביי אנון ילפינן עכו יש בה ארץ ישראל ויש בה חוצה לארץ, וכן כתב רש"י ז"ל במס' סנהדרין (ה: ד"ה ר' חייא), וכיון שכן קשיא לן הא דאמרינן בגמ' (ע"י לקמן ו.) אבל עכו דמרחקא לא, והיכי

מרחקא הרי חציה בארץ. נוי"ל דעכו אע"פ שחציה בא"י וחציה חוצה לארץ היתה רחוקה מירושלים שם היה ב"ד הגדול באותה שעה^[2], ואפשר דר"מ סבר כל עכו כארץ ישראל לגיטין, דכיון דחציה בארץ שכיחי טפי מהנך דסמוכות, ואע"ג דמרחקא מעיקר ארץ ישראל שהיא ירושלים שבתאי דינין קבועים שם, וכפר סיסי קרובה לצפורי שיש שם ב"ד הגדול, ותניא בתוספתא (פ"א ה"ו) ר"מ אומר עכו ותחומיה כארץ ישראל לגיטין. ומיהו קשיא הא דאמרינן בגמ' (ע"י לקמן ח.) המוכר עבדו לעכו כמוכר לחוצה לארץ, במאי עסקינן אי בחציה שבארץ ישראל אמאי, אי בחציה שבחוצה לארץ היכי אמרינן עלה וכ"ש סוריא, אדרבה סוריא קדישא טפי. ונראה לי דפלגא כארץ ישראל ופלגא כסוריא והיא כחוצה לארץ לטומאה, וצ"ע ותלמוד^[2].

עוד מצאנו בספרי (עקב נא) תחומי ארץ ישראל עד מקום שהחזיקו עולי בבל, וקתני פרשת אשקלון וחומת עכו ורקם דחגרא, אלמא מכיבוש שני הן, לפיכך העלו בתוספות (ד"ה ואשקלון) שכל אלו מארץ ישראל הן אלא שעומדות על הגבולים ורחוקות מן המדינות שבעיקר ארץ ישראל שבתאי דינין קבועים שם, כדאמרינן (לקמן ו.) וקרובה לצפורי יותר מעכו, דמשמע דעכו משום קרבתה וריחוקה לצפורי היא נידונה, והיינו מובלעות וסמוכות כלומר למקום ישוב דארץ ישראל שבתאי דינין שם. ועדיין לא העלו אותה בחיבור, אלא י"ל פרשת אשקלון לאו היינו אשקלון, אלא פרשת דרכים שלה ההולכת לארץ ישראל, וחומת עכו, מגדל סמוך לו או חציה כמו שפירשתי, ורקם דחגרא, אינו רקם השנוי במשנתנו, וכך מצינו בירושלמי במסכת שביעית (פ"ב ה"א - מד.) דתני בתחומי ארץ ישראל גניא דאשקלון, ובעי אשקלון עצמה אמר רבי יעקב בשם רבי זעירא מן מה דתנא גניא דאשקלון הדא אמרה אשקלון כלחון.

ויש תימה תנא מהיכא סליק דקתני המביא. ואיכא למימר התם קאי דתנן וקונה את עצמה כגט בפ"ק דקרושין (ב.), ומיהו הו"ל לפרושי הלכות הגט ברישא אלא אידי דתקנתא היא חביבא ליה ואקדמה.

[ב:] **גמ' מ"ט רבה אמר פ"י שאין בקיאיין לשמה.** איכא למידק וליחוש נמי לשאר דברים הפוסלין בו, דהא איכא מחובר (לקמן כא:) והא איכא נכתב ביום ונחתם בלילה (לקמן יז.) והא איכא שלא אמר לסופר כתוב ולעדים חתומו (לקמן עא:). ואיכא למימר סתם ספרי דדייני מפקע פקיעיה^[3] ודברים הללו דברים המסורין לסופרי הדיינים הם הילכך ליכא למיחש, אבל לשמה איכא למיחש דילמא איהו שקליה מבר מאתיה דשמה כשמה, והיינו דאמרינן בגמרא סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי ורבנן הוא דאצרוך, פי' משום חששא זו דדילמא אשכח בר מאתיה דשמה שקליה מיניה, ואע"פ שלא היה לנו לחוש לכך שאין חוששין לשני יוסף בן שמעון אא"כ הוחזקו, כיון שיש לחוש למיעוטא דמיעוטא דספרי דלא גמירי אי נמי דאיהו גופיה כתיביה ולדלמא אשכחיה בר מאתיה, אצרוך רבנן למיחש לה למילתא. עוד יש לי לומר דנכתב ביום ונחתם בלילה שהוא דבר הנוהג בשטרות הכל יודעים דשטרי חוב המוקדמין פסולין, וכן לא אמר לסופר כתוב, אף בשטרות הוא נהוג ואין סופר ועדים כותבים וחותמים גט לאשטרו של זה שלא במצותו, ועוד י"ל דכל שכותב וחותם שלא במצות המגרש, שלא לשם גירושין הוא, והכי מוכח בפרק שני וכדבעינן לפרושי קמן (כג.)

הגהות וצינונים

[א] לפנינו בגמ', 'אלא' בעכו דמרחקא. [ב] נוסף ע"פ רבינו קרשקש. [ג] ע"י לקמן ז ע"ב בציור ו שכתב שאין נראה לו לנכון להשוות עכו לסוריא. [ד] מלשון בקיאי, וכ"ה ברמב"ן בהרבה מקומות, וכ"ה בר"ח פסחים לו ע"א ויד רמה ב"ב צ ע"א ועוד ראשונים.

והוא שהיה גדול), הילכך בכלל לשמה הוי, אבל מחובר לא שכח כלל ולא חששו אלא לשמה שהוא מצוי וטועין בו.

ואי קשיא לך נהי נמי דספרי לא טעו, דילמא יהו אחתמיה בקרובים או בפסולין או בלילה ולקלקלה נתכוון, א"כ אפילו בנותן גט מידו לידה בארץ ישראל ליחוש ואין לדבר סוף, אלא כולי האי לא חיישינן דכיון דלא ידעינן אנן אמאי ניקו ונערער, ובגמרא דארץ ישראל (ירושלמי ה"א - א.) תרגמו דאינו חשוד לקלקלה בידי שמים אלא בבי"ד הוא חשוד לקלקלה, שמתוך שהוא יודע שאם בא וערער ערעורו בטל אף הוא מחתימו בעדים כשרים, כלומר כיון דליכא למיחש לשאינן בקיאיין לא חיישינן דילמא איתכוון לקלקל, שאינו חשוד לקלקלה בידי שמים, שאם אין דעתו לגרש לא יגרש, והיינו נמי דאמרין לקמן (ה.) השתא מינקט נקיט ליה וקאי ערעורי מערער עליה, אלמא אינו חשוד לקלקלה בידי שמים, אלא פעמים שמתחרט ונא ומערער לקלקלה בבי"ד, וכשהוא שולח גט ממדינת הים נמי יודע הוא שהיא הולכת ונשאת, ואי אתי לקלקולה לא מהימן הילכך איסורא לאיניש לא הוה ספי.

וכי אמר שליח בפני נכתב ובפני נחתם דיו בכך, דמימר אמר האי שליח למה הוא לרבה למשאל אם נכתב ונחתם בפני, אלא ש"מ שיש כתיבה וחתימה בגט שהיא פסולה, ואילו לא היה נכתב לשמה היה אומר כך וכך אירע מעשה דלאחר נכתב, ועוד דכיון שהוא שלוחו של בעלה של זו והוא אומר שבפניו נכתב ונחתם, תולין להקל ואומריין שבעלה של זו כתבו וחתמו בפניו ועשאו שליח, ואין חוששין שמה אחר כתבו בפניו ואח"כ מצאו זה ונתנו לו ועשאו לזה שליח, שאין הדבר מצוי כן, והא דאמרין לקמן בשמעתין (ג.) בד"ן הוא דליתני הכי, ה"ק בד"ן הוא דליתקון רבנן דלימא הכי בפירוש, אלא משום דחיישינן דילמא גיזו ליה ולא אמר לשמה, וכיון שהכל אומריין כן וזה אינו אומר אין במשמעות דבריו סתם לשמה, ועוד דהו"ל משנה מוטבע חכמים, ויש מפרשים גיזו ליה ויאמר בפני לשמה, ולא יאמר נכתב או נחתם, ורש"י ז"ל (ד"ה לפי) פ"י בלשון ראשון ששואלין ממנו אם נכתב לשמה, ויש לו משמעות בירושלמי (ה"א - ב.) דגרסינן התם בפני נכתב ובפני נחתם כיני בפני¹⁰ נכתב לשמה ובפני נחתם לשמה. ולא דייק דא"כ הוה לן למימר איכא בינייהו הא דלרבה צריך לומר לשמה ולרבה אינו צריך והא עדיפא לן למימר טפי.

ויש מפרשים (ריב"א הו"ד בתוס' הרא"ש) דכי אמר רבה לפי שאין בקיאיין לשמה, לאו דוקא אלא ה"ה לשאר הדברים הפוסלין בגט ושואלין ממנו הכל או סומכין עליו בסתם, וזה הפירוש לתרץ הקושיא הראשונה שכתבנו למעלה (ואי קשיא לך), ושמה למדוהו מן הירושלמי דאמרין התם (ה"א - א.) ר' יהושע בן לוי שנייה היא לפי שאין בקיאיין בדקדוקי גיטין. ואין זה הפירוש נכון לפום גמרא דילן, מדאמרין לקמן בפרקין (ט.) והא איכא לשמה, בשלמא לרבה היינו מולין ומביא אלא לרבה קשיא, ובין לרבה ובין לרבה הא איכא מחובר. אלמא במולין ומביא ליכא אלא לשמה, והכי נמי משמע בהא דאמרין חדא מתלת גיזו, ורבינו תם ז"ל (בתוס' ד"ה לפי) פ"י שדרשת לה לשמה לאיניש לא משמע להו, ולפיכך חוששין לה יותר משאר הדברים, גם זה אינו נכון בטעם:

ר"ב אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו. וחיישינן דילמא אתי וטעין מזוייף הוא, קשיא ליה לרב ר' אברהם ב"ר דוד (בהשגותיו על הרי"ף עמ' ב) ולימא שליח באפי תרי או באפי תלתא

שהבעל עשאו שליח לתת גט זה לאשתו וליהמניה ותו לא יכיל בעל למימר היא זייפתו ולמה לי קיום, וניחא ליה דילמא אתי ואמר אני עצמי זייפתו לפי שלא נודמנו לי עדים והייתי סבור שהוא כשר, ומקלקל לה. ולא מיחוויר לי שהדין נותן שלא יהא נאמן בכך, שכשהצרכי חכמים קיום שטרות לא אמרו אלא משום חשש שמא זייף בעל השטר, אלא היינו טעמא שאי אפשר להאמינו בכל מקום ולומר הבעל עשאי שליח אם הבעל מערער לומר לא עשיתי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה, ואע"פ שבמקצת מקומות נאמן השליח, כיון שבמקצתן הבעל נאמן כמו שמתברר בפרק התקבל (לקמן טו.) לפיכך חכמים צריכין להתקין לכולם דרך אחד ושלא יהא עיקר הנאמנות על השליחות שלא יאמינו אותו בכל מקום אלא עיקר העדות על החתימה, תקנו לומר בפני נכתב ובפני נחתם דנאמן משום דכל קיום שטרות דרבנן הוא. ועוד דשליש כשהגט מקויים נאמן לומר לגירושין משום דהימניה, אבל אם בא ואמר מזוייף הוא היאך יהא נאמן, הילכך קיימו הגט תחלה והאמינו אותו בקיומו וממילא שליח נאמן דהא הימניה, והיינו דאמרין איכא בינייהו דאתיהו בי תרי, דכיון שהם שנים ונאמנין לומר הבעל עשאו שלוחו ליתן גט זה לאשתו, אין יכול לומר היא זייפתו ולא צריך קיום ואע"פ שאין מכירין חתימת ידי עדים כלל, ולא כדברי המפרשים שכיון שיש כאן שנים שהם יכולין להעיד, מסתפי בעל ולא אתי ומערער דמימר אמר שמא יודעין שאמרתו לעדים חתמו או שהם מכירין חתימת ידי עדים, ומיהו אכתי צריכא עיונא דמשמע כדברי ה"ר אברהם ז"ל דנוח לחכמים להתקין קיום לאפוקי מכולהו חששות, דלקמן בריש פרק שני (י"ט) אמרינן בשנים שהביאו גט ממדינת הים למ"ד צריך שיאמר בפני נכתב משום לשמה, דגורין ביה באחד מהן אומר בפני נחתם משום דאתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא, אלמא קיומו על פי היחיד הוא ולא מקיים משום השנים שאומרים הבעל עשאו שליח וכדפרשית בריש פרק שני (טו.), אלא י"ל כיון דמ"מ צריך להעיד בפני נחתם והגט מתקיים נמי על פיו של זה גזרינן.

ואי קשיא ולימא נמי איכא בינייהו דמקיימי ליה סהדי לרבה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ולא לרבה, לאו קושיא היא דכל שכן הוא דלרבה לא צריך ולרבה נמי פשיטא דצריך הוא:

ע"ד אחד נאמן באיסורין. פ"י רש"י ז"ל שכל אחד האמינתו תורה על הפרשת תרומה ונקוד בשר וגיד הנשה ושחיטה, ויש מפרשים (תוס' ד"ה ע"ד אחד) משום דכתיב (ויקרא טו כח) וספרה לה לעצמה. וקשיא לי התם הא איתחזק איסורא שאפילו פירסה נדה עמו במטה או שילדה סופרת לעצמה ונאמנת על טבילתה, וניגמר מינה דעד אחד מהימן אפילו איתחזק איסורא, אלא שאני התם שמתוך שנאמנת לעצמה נאמנת נמי לבעלה אבל בשאר עדיות מנא לן (ע"י חידושי הרמב"ן בימות פת. ד"ה מי דמי), אי נמי התם אי אפשר שתביא עדים לפסיקת זבתה ונדותה ולספירתה ולטבילתה לפיכך האמינתה תורה ואין למידין ממנה לשאר עדיות כלל שאין דנין אפשר משאי אפשר, ובתוספות (ד"ה ע"ד וביבמות פת. ד"ה ברי) מפרשים דהתם בידה לתקן שתספור ותטבול, ואע"פ שאין בידה לתקן עכשיו אם לא שלמו ימי טומאתה מ"מ יכולה היא להמתין ולספור ולטבול, וכל שבידו לתקן, עד אחד נאמן אע"ג דאתחזק איסורא כדאיתא בפרק האשה רבה (ביבמות פת.), וכבר פירשתי יותר מזה בפ"ק דשחיטת חולין (י"ג):